

Què fan les ONGs davant els grans conflictes humans?

Aquesta és la pregunta que ens fem tots i que fa poc va sortir a les pàgines de la premsa, d'una forma agressiva i provocadora, fent passar com qui diu a les ONGs de l'heroisme a l'objecció, de ser les institucions "més ràpides i eficaces" a "haver recaptat fons -més de 7.000 milions de pessetes- per a projectes que després no han pogut executar" (El País, 22 de desembre 1996). Això s'afirmava en el cas concret dels refugiats del Zaire que sobtadament i caòticament, en pocs dies, van començar un èxode de dimensions impossibles d'abastar.

Les ONGs, com deia el director d'Intermon Ignasi Carreras, "no són ni el cel ni l'infern", són entitats sense afany de lucre que sovint han d'actuar en situacions absolutament desbordades. L'assistència humanitària, en el cas del refugiats, recau directament sobre les organitzacions internacionals ACNUR (Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Refugiats), Creu Roja, UNICEF... elles són les que organitzen i protegeixen els refugiats en els campaments a mida que arriben, i fan els concerts d'assistència humanitària amb els governs del país. Aquesta primera assistència és cada cop més difícil com denunciava la Sra. Sadako Ogata, actual Alta Comissionada, quan deia: "Als meus companys i a mi ens costa cada vegada més d'acceptar que l'assistència humanitària avui dia s'hagi de fer amb protecció armada, armilles anti-bales i cascs. Fins i tot amb aquestes precaucions es perden moltes vides de personal humanitari en atacs deliberats".

Un cop "assegurada" l'assistència humanitària vindria la tasca de les diferents ONGs que són autoritzades a treballar amb els refugiats. El problema principal que han d'encarar és la incertesa: quant de temps romandran els refugiats en aquest indret? Això no ho sap ningú perquè els refugiats són l'última anella d'una cadena d'interessos polítics inconfessables, i malgrat tot, s'ha de començar a organitzar la gent, a oferir-los activitats, a preparar el retorn. Aquests tres objectius són les coordenades per on es mou tota l'activitat de les ONGs.

El **Servei Jesuïta a Refugiats**, per exemple, és una ONG modesta però especialitzada. A Mèxic, on els refugiats de Guatemala van viure-hi durant 12 anys, es va poder fer un bon treball en el camp educatiu (es va assegurar l'escolarització dels infants i adol.lescents), en el camp laboral (es van crear cooperatives de confecció i d'altres), en el camp associatiu (es van organitzar les CC.PP. -Comissions Permanents- interlocutors amb els governs de Mèxic i Guatemala per preparar les condicions del retorn) i fins i tot en el camp del lleure (grups juvenils i d'adults que crearen bandes de

música i espectacles). En canvi, a Bukavu, al Zaire, on fa un parell d'anys es va començar una tasca educativa i d'organització, a més d'atenció als nens orfes i als discapacitats, tot s'ha interromput de sobte per les circumstàncies que malauradament coneixem.

Amb això, només vull destacar que els millors projectes poden fracassar o quedar a mig fer per la precarietat de les condicions en què viu aquesta massa de refugiats. És impressionant -i ho vaig viure a Burundi- veure com en uns quants dies un turó esdevé blau (pel color dels plàstics que ACNUR dóna als refugiats com a sostre) a mida que arriben riuades de refugiats, o bé esdevé terrós perquè també en pocs dies han estat reubicats en un altre lloc o han fugit desesperadament cap a un altre indret, deixant només la terra erma.

Aquestes breus pistes ens poden orientar per donar resposta a la pregunta amb què hem encetat aquesta reflexió.

Les ONGs sovint han d'actuar en situacions absolutament desbordades

Josep Ricart i Oller
Servei Jesuïta a Refugiats